

Q. D. B. V. 395
DISSERTATIO INAUGURALIS
JURIDICA 1712, 4. 20/
DE

PRIVILEGIIS
DECIMARUM
ECCLESIASTICARUM,

QUAM
SUB MODERAMINE SUMMI NOMOTHETÆ
IN ALMA LUDOVICIANA
EX DECRETO ET AUTORITATE
MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS

PRO LICENTIA
SUMMOS IN UTROQUE JURE
HONORES ET PRIVILEGIA

RITE CONSEQUENDI,
IN AUDITORIO SOLENNI
PUBLICÆ EXCELL. ACADEMIÆ PROCERUM
VENTILATIONI SUBMITTIT.

JOH. JEREMIAS SCHENCK.

GIESSA - HASSUS

Add. XXII. Decemb. A. R. S. clo lc cccxii.

GIESSÆ, Typis VIDUÆ B. JOH. REINH. VULPII, Acad. Typ.

DEO
ET
ECCLESIAE
SACRUM ESTO.

PRÆFATIO.

Circumspicienti mihi de Argumen-
to præstanti, non minus quam utili
publicè ventilando, ac Disputatio-
ni inaugurali substernendo, præ cæ-
teris sese obtulit materia hæud ignobi-
lis de DECIMIS, quæ ut ubique ter-
rarum satis nota, ita non minus in
scriptis publicis ventilationi Doctorum quoad quam-
plurima in illâ occurrentia momenta est exposita. Se-
legiverò hoc argumentum eò libentius, quo minus mi-
hi à ratione studiorum meorum, quæ primum Theolo-
giæ dicata erant, postmodum verò ob rationes urgen-
tes, nec inconsultis illis, à quorum nutu post DEUM
tota vitæ & studiorum meorum ratio pender, juris-
prudentiæ applicata, alienum visum fuit; Siquidem
Theologus hic habet, quod agat, nec minus Jctus. Non
tamen mihi animus est, omnia ad hanc materiam spe-
ctantia momenta examinare, adeoque integrum de
Decimis tractatum conscribere, id quod ab aliis præ-
sertim Canonistis factitatum; Et cum constet, quod
in jure Canon. hæc ipsa Materia non postremum, præ-
sertim ob emolumentum, quod inde Ecclesia Roma-
na.

A

no.

no - Catholica lucrata fuit, sibi vendicet locum, non tamen institutum meum est, omnia illa, quæ modò dictam Ecclesiam in specie concernunt, in eaque usum habent, hæc discutere, sed sequestratis illis, tanquam à statu Ecclesiarum Evangelicarum & scopo nostro alienis, *Privilegia* tantum, quibus decimæ Ecclesiasticæ munitæ sunt, sub incudem disquisitionis vocare.

Cum verò ordo secunda bonorum fructuum sit mater, præsertim in Disciplinis insigne eruditionis ad jumentum, ita totam hanc tractationem in XI. Capita dispescui. *Primum* explanabit nomina: *Secundum* de jure, quo debeantur decimæ, aget. *Tertium* tradet privilegia, quæ circa personas conferentes, accipientes, & pendentes decimas ut & res, de quibus decimæ persolvuntur, occurrunt. *Quartum* aget de Privilegiis, quibus gaudent decimæ Ecclesiast. ratione fori. *Quintum* ratione processûs. *Sextum* de Privilegiis decimæ Ecclesiast. quoad legata. *Septimum* de Privilegio non appellandi in causâ decim. Eccles. *Octavum* Privilegium suster de non alienando. *Nonum* Privilegium hypothecæ. *Decimum* Privilegium immunitatis à collectis. *Undecimum* Privilegium ratione præscriptionis. DEUS annuat cœpris, eaque suâ gratiâ & ope secundet!

I. N. 7.

CAPUT I.
DE NOMINIBUS

§. I.

Decimas à numero *denario* vel *decem* suum sortitas esse nomen, vel ipsi tyrones nōrunt. Denotant autem decimæ vi notationis decimam partem frugum aliarum vè terum, quæ illi, qui jus habet decimandi, penduntur. Quemadmodum autem in aliis contingit rebus, ut à notatione sæpissimè devietur, v. g. multi dicuntur Seniores, licet non sint Senes, sic etiam decimarum appellatio translata fuit ad nonam, undecimam, duodecimam &c. partem vel etiam aliam quotam, quæ tamen semper pro decima fuit habita, ut

A 2

C, 10

C. in aliquibus §. fin. X. de Decim. Rebuff. tract. de Decim. qu. 13. n. 46. ff. Carpz. L. 1. Defin. 125. n. 15. Basileent. vol. 3. Disp. 6. th. 2. Moneta de Decim. c. 2 n. 4. & §. plures DDres vid. in not. D. Stryck. ad Brun. jus Eccles. lib. 2. c. 6. ad §. 1. Cur autem DEO sapientissimo, qui decimas populo suo injungebat, & Sacerdotium iisdem mactabat, denarius placuerit numerus? posset equidem quæri, & nonnullæ piæ rationes dari, sed ut exactam ejus rationem reddere queamus, tantum abest, quantum nobis rationem consiliorum divinatorum indagare vel introspicere, haud integrum.

§. 2.

Numerum denarium ipsis gentibus in magno fuisse æstimo, vel quid magni denotasse, innuit vocabulum inde derivatum *Decumanus*, quod ipsis scriptoribus gentilibus usurpatum idem est ac magnus vel maximus, unde fluctus decumanus, porta decumana, i. e. præcipua vel maxima; Ex quo colligitur, quod gentes etiam sagaciores in hoc numero aliquid divinitatis latere crediderint. Quemadmodum ratio numerandi, ab unitate incipit, unitas verò ante se nullum alium habet numerum, & in numero denario Ziphra vel nulla cum unitate combinata redit, est hic numerus primus numerorum terminus, sic DEO, qui initium & finis omnium rerum, qui ante se nullum initium, est post se nullum finem habet, etiam illud, quod nobis primum & ultimum est, primitias & decimas intelligo, debetur. Hoc ipso testamur, ipsum esse Principium seu Datorem omnium eorum, quæ possidemus, bonorum,

bonorum, & finem, ad cuius gloriam omnia nostra bona atque coepta collimare debent: Ipsum esse Pe- lagum, è quo omnia nostra bona fluunt, & in quem remeare debent, hoc ipsum primitias & decimas ex institutione divinâ ortas significâsse, piè cogitari potest, falvis aliorum Critizantrum meditationibus, Conf. Thom. de Aquin. *qu. 87. art. 1. vers. in quo conveniebant* Gregor. de Valent. *Tom. 3. Disp. 6. qu. 5. punct. 1.* peculiarem meditationem tradit Augustin, in quodam sermone *de Decimis*, quam vide sis apud Dominum Joh. de Werndle Tr. *Vom Zehend Recht. L. 1. C. 5. p. m. 26.* Præterea hic numerus in pendendis decimis æquitati admodum congruus videtur; quandoquidem hoc pacto non iusto plus de bonis admittitur illis, qui decimas pendunt, nec iusto minus confertur illis, qui de decimis sunt alendi.

§. 3.

Sumitur autem vox decimæ à D.D. tripliciter, (1.) *pro ipsâ re*, quæcunque loco decimæ partis fuerit data, (2.) *pro jure eam accipiendi*, (3.) *pro territorio & districtu*, ex quo decimæ accipiuntur. *C. cum in tua 30. & rot. tit. X. de Decim.* *Besold. Thef. Pr. voc. Zehend.* Ex his autem arridet quam maximè & scopo nostro convenienter secunda acceptio, quâ decimæ denotant jus aliquod spirituale, vi notationis autem decimam partem frugum, aliarumvè rerum quoquo modo licitè quæ sitarum, DEO ejusque Ministris jure debitam.

§. 4.

Ecclesiasticas hic intelligimus decimas, non seculares

culares aut profanas; malumus illas vocare Ecclesiasticas, quam spirituales præeunte ipso Paulo Gentium Doctore i Cor. IX. v. II. *si nos vobis spiritualia seminavimus, num magnum est, si nos vestra carnalia metamus?* ubi decimarum rebus carnalibus vel corporalibus ad sustentationem corporis necessariis accensendæ sunt. vid. Reusn. p. 4. dec. 2. n. 14.

§. 5.

Quod vocem privilegii, de quo hic quam maxime sermo est, & in quo cardo rei vertitur, attinet, sciendum, privilegium in genere consideratum esse jus aliquod singulare contra rationem seu tenorem juris communis legitime concessum L. 16. ff. de ll. l. 162. ff. de R. 7. Erenk. de Privileg. l. r. c. 11. n. 6. Hahn ad W. tit. de Constit. princ. n. 2. hinc privilegium quasi privata quædam lex, eo quod privet legem generalem obligatione suâ primitus inditâ, seu quod idem: Privilegium est, quod privat legem generalem suâ generalitate, dum seorsim quid ab eâ statuit. C. privilegia 3. dist. 3. Beatus D. Mollenb. Cent. 1. div. 12. n. 2. & 3. Schneidew. ad §. 1, de Instit. de J. N. G. & C. n. 12. adeoque formale privilegii consistit in jure singulari, sic ut omne privilegium inferat jus singulare, cum hâc tamen differentia, ut jus singulare & privilegium non mutuo secum reciprocantur, vel quod idem. ut omne privilegium sit quidem jus singulare, non verò vice versa: Nec abs re quoque notam merebitur, non tantum privilegium dici, quod in favorem alicujus conceditur, sed etiam quod contra aliquem & in pœnam statuitur §. 6.

Instit

Instit. de J. N. G. & Civ. in verb. *quod alicui ob meritis indulset. vel si quam pœnam irrogavit.* Hujus asserti exempla legimus passim in jure, v. g. l. 5. §. 1. C. ad L. Jul. Maj. l. 40. pr. ff. de Cond. indeb. l. 10. §. fin. ff. de pœn. ad cujus illustrationem apprimè quoque faciunt privilegia à Pompejo in Milonem, à Clodio in Ciceronem lata, dum ait hic in Orat. pro domo suâ: *quod Clodius in se non legem sed nefarium tulit privilegium, quo ipsi aqua & igni interdictum.* Conf. quoque Bachov. ad §. 6. 7. de J. N. G. & C. Hinc quoque privilegium differt à beneficio, hoc semper est favorabile. v. g. stipendium aliquod Clementiâ Principis concessum venit nomine beneficii, non verò dici potest privilegium, quod quandoque est odiosum, uti ex modò dictis, & loc. alleg. videre est; Prout autem stant termini pro significato famosiori, ita quoque nec mihi vitio versum iri confido, si præsertim usu moderno vocem privilegii non nisi in bonam partem acceperim pro favore & prærogativâ aliquâ, quæ denotet vel jus concedens vel jus concessum.

§. 6.

Famosam privilegii divisionem vel paucis saltem attingere libet in *personale* quod personæ concessum, cui tanquam subjecto immediatè inhaeret, cumque eâdem extinguitur l. 14. & 16. ff. de LL. l. 13. ff. Sol. matrim. l. 68. & 196. ff. de R. 7. nec non conceditur quandoque certo cuidam individuo, *Petro, Paulo*, vel certo personarum generi, v. g. *militibus, Pauperibus Minoribus, faminis, &c.* quandoque personis Mysticis v. g. *Ecclesia*

Ecclesia, Civitati, Collegio, Universitati, & Reale,
 quod rei vel causæ conceitum, cumque eâdem imme-
 diatè cohæret, ac cum illâ ad quovis heredes, & ad
 quem res seu causa, cui inhæret, pervenit, transit. *d.*
l. 68. & 106. ff. de R. J. l. 1. §. 43. ff. de aquâ quotid. & a-
stiv. ad quam itaque Classè hęc nostra privilegia deci-
mis ecclesiasticis competentia commodius referri que-
ant? in progressu dabitur.

CAPUT II. DE JURE QUO DEBEAN- TUR DECIMÆ.

§. I.

ANtequam ad specialem privilegiorum, quibus
 gaudent decimæ, considerationem progrediar,
 operæ erit pretium, inquirere, quo jure decimæ
 nitantur? Ubi sanè satis ardua quæstio à Doctõribus
 hinc inde agitata sese offert: Cujus scil. juris sint deci-
 mæ? vel quo jure debeantur? Divino? an humano?
 naturali? an positivo? Ad solidam hujus quæstionis de-
 cisionem non parum faciet status controversiæ ritè for-
 mandus, ut id *negotium* sciatur.

§. 2.

Non est 1. in quæstione, an Decimæ in V. T. à Deo
 rer Optimo Maximo sint institutæ, singularique jure
 Sacerdotibus ac Levitis concessæ? Disertè enim DEUS
 præcepit,

præcepit, illiusque nomine Moses: *Decimas tuas & primitias non tardabis offerre Domino de filiis tuis primogenitis; de bobus quoque & ovibus similiter facies, imo de omnibus fructibus, quos tibi terra producit. Lev. XXX. v. 30. & 32. Num. XVIII. per tot: Deuteronom. XIV. v. 22. Matth. III. v. 8. ff.* Hinc sequitur, decimas in Veteri Testamento fuisse juris divini positivi, si non perpetui, tamen temporarii.

§. 3.

Non est 2. quæstio, an non sit juris Nat. personis Eccelesiasticis curam animarum sustinentibus, proque salute illarum noctu diuque laborantibus tantum pro labore, quanto ad sustentationem sui suorumque opus habent, suppeditare? Hoc enim omni tempore & jus Nat. jubet, & recta ratio dicitur, eoque spectat monitum gentium Doctoris jure naturali & divino nimum: *Trituranti bovi non obligabis os, ex Deuteron. XXV. v. 4. Si nos vobis spiritualia seminavimus, num magnum est, si nos vestra corporalia metamus? 1 Cor. IX. v. 11. ubi simul v. 14. ad præceptum ipsius Salvatoris provocat, dicens: Sic & Dominus ordinavit, ut qui Evangelium annunciant, ex Evangelio vivant; quando enim ablegabat Discipulos suos, ad prædicandum Evangelium, victum ab illis, quibus Evangelium prædicarent, petere debebant, eo quod dignus esset operarius mercede sua. Matth. X. v. 10.*

§. 4.

Non est 3. quæstio, an Ordinatio numeri denarii in persolvendis decimis aliqualem congruentiam cum
B jure

jure Nat. & rectâ ratione habeat ? pari fermè modò ; quo dies septimus in Orbe hebdomadario indefinitè talis cultui sacro publico destinatus non quidem directè est juris Nat. ita ut ordinatio alius diei , vel sexti vel octavi sanctificandi sit contra jus Nat. attamen valdè congruum est naturæ & rectæ rationi, hunc diem cultui publico esse consecratum, ne justo plus temporis aliis laboribus, nec justo minus cultui sacro impendatur; Sic etiam numerus denarius neque justo plus de bonis adimit illis, qui persolvunt decimas, neque justo minus tribuit illis, qui easdem accipiunt. Est igitur denarius hic quasi mensura ejus, quod ratio judicat rectum & æquum, id quod aliqualem congruentiam cum rectâ ratione satis arguit; ex quo fundamento etiam apud ipsos gentiles non unos constitutionem decimarum fluxisse crediderim. Arabes DEO, quem Sabin vocarunt, thuris piperisque decimas obtulerunt: Romani Herculi decimas solverunt: Victores de spoliis hostium vel Jovi vel Apollini vel Dianæ decimas consecrarunt: Anglo-Saxones decimas DEO cuidam Ignoto devoverunt, quibus accensenda sunt exempla eorum; qui ante legem Mosaicam decimas DEO obtulerunt, quod tamen ex instinctu etiam divino factum esse non negamus: Abraham Princeps & amicus DEI ab Orientalium Regum cæde victor rediens ex prædâ hostibus ereptâ Melchisedeco Sacerdoti DEI Altissimi & typo Christi *Χριστός* insigni decimas obtulit. *Gen. XIV. v. 20.* Jacob à furore Esau fratris in Mesopotamiam fugiens decimas vocebat DEO de omnibus, quæ illi acquireret, si

si in columis redūx foret. *Gen. XXVIII. v. 12.* Præterea non saltem DEO vero à veris DEI Cultoribus, Diisque falsis à Paganis, sed etiam Regibus decimæ de gregibus armentorum, proventibusque terræ à Subditis datæ fuere, & hanc persolutionem decimarum partem fuisse juris Regii, verba Prophetæ Samuelis satis luculenter probant *1 Sam. VIII. v. 11. 15. & 17.* *Hoc erit jus Regis, qui imperaturus est vobis, filios vestros accipiet, & segetes vestras ac vinearum redditus addecimabit, ut det Eunuchis & famulis suis, greges quoque vestros addecimabit;* Ex quibus omnibus satis apparet, eam in re præ aliis omnibus numeris denarium & DEO & populo DEI aliisque gentibus arripisse, idque non sine omni ratione, sed quod aliquid congrui juri & rectæ rationi in hoc numero quoad hanc quidem rem invenerint; Et si de tali congruentiâ, & non de aliquâ obligatione locutus fuisset Magnus Grotius *L. 1. de I. B. & P. C. 2. §. 4.* inquit: *Sic lex vetus de Sabbatho & altera de decimis monstrant, Christianos obligari, ne minus septimâ temporis parte ad cultum divinum, nec minus fructuum decimâ in alimenta eorum qui in sacris rebus occupantur, aut similes pios usus, seponant, nil haberemus, quod in ejus sententiâ desideraremus.*

§. 5.

Quæstio itaque est, an ordinatio decimarum & quidem quoad decimam partem ita sit juris Nat. ut directe & luculenter è jure Nat. fluat, pateatque, ejusque immutatio cum jure Nat. & rectâ ratione pugnet, hoc est quod negamus, hæc unice (quanquam plures nobis

B 2

suppetant)

suppetant) inducti ratione: Cujus constitutio non evidenter è jure Nat. fluit & pater, nec ejusdem immutatio cum jure Nat. pugnat, illud non est juris Nat: Atqui ordinatio decimarum, quoad decimam præcisè partem neque evidenter è jure Nat. fluit & patet, nec ejusdem immutatio cum jure Nat. pugnat. Ergò ordinatio decimarum quoad decimam præcisè partem non est juris Nat. Veritas Majoris suâ luce radiat, Minor etiam firmo stat talo, ipsaque praxi confirmatur; Quam multæ enim sunt Ecclesiæ, quibus nullæ penduntur decimæ? quis nescit varietatem in persolutione earundem, dum loco decimæ partis in multis locis undecima vel duodecima persolvitur? quis verò hæc cum jure naturæ pugnantem dixerit?

§. 6.

Etsi verò hoc argumentum pro nostrâ sententia satis firmum & solidum judicemus, aliquot tamen dubia eidem obstare videntur. Et quidem I. Decimæ in V. T. aut fuerunt juris Nat. aut positivi, atque sic vel legis Ceremonialis vel Forensis. Sed neque Ceremonialis, neque Forensis fuerunt, E. fuerunt juris Nat. idque corroboratur ex eo, quia in N. T. à Christo non fuerunt abolitæ; Unde novum prodit argumentum. Quicquid à Christo non est in N. T. abrogatum, sed potius confirmatum, illud non fuit juris Forensis aut Ceremonialis, sed juris Nat. Atque decimæ à Christo non fuerunt abrogatæ, sed potius confirmatæ. E. Veritas Minoris exinde patet, quia ne apex quidem legitur in N. T. quod decimas à Christo abrogatas esse probari possit; quin potius

potius talia in Evangelio extant effata Salvatoris, quæ decimas in Ecclesia retinendas esse jubent; Sic cum ageret Salvator *Matth. 23. v. 23.* de decimis reddendis expressè dicebat: *Hac oportet facere, & illa non omittere, porro Matth. XXII. v. 21.* inquebat: *reddite Casari, quæ sunt Casaris, & DEO, quæ sunt DEI,* quam verè igitur Salvator non abrogavit vectigal Magistratui Politico persolvendum, tam verè etiam non abrogavit decimas Ecclesiæ persolvendas. *R. 1.* Etsi æque controversum sit inter Dd. ad quod jus vel legem referendæ sint decimæ? Ceremonialem? an Forenses? non tamen sequitur: Quicquid neque ad legem Ceremonialem neque Forenses pertinet, illud est juris Nat. Existimamus tamen, eas diverso respectu ad legem Forenses & Ceremonialem referri posse. *R. 2.* Non omne, quod in V. T. ad leges Mosaicæ pertinet, à Christo fuit abrogatum, præsertim id, quod in ipso jure Nat. fundatur, uti de multis legibus forensibus constat; sic etiam decimæ *quoad formale*, quatenus sunt decimæ, vel decima pars, non sunt juris Nat. sunt tamen *quoad Materiale, quoad substantiam & fundamentum*, quatenus nihil aliud sunt, quam necessaria alimonia Ministris Ecclesiæ, pro labore debita *vid. Zigler ad Grot. L. 1. c. 1. §. ult.* Hoc sensu à Christo non sunt abolitæ, sed potius confirmatæ & stabilitæ, id quod loca allegata probant.

§. 7.

Obst. 2. Decimas ante legem Mosaicam fuisse in usu E. sunt juris Nat. *R.* non sequitur. Etiam circumcisio & sacrificia ante legem fuere Mosaicam, neque tamen

men illa sunt juris Nat. *Reger.* unde ergò Abraham habuit? unde Jacob? quod præcise decimas obtulerint, si non ex dictamine naturæ? *R.* Non sequitur: Poruerunt id fecisse ex instinctu singulari divino, vel ex aliâ pia intentione. *R.* 2. Expressè in textu dicitur, quod Jacob *voverit* DEO decimas; si vovit, & ex voto illas persolvit, tum non ex obligatione juris Nat; vota enim sunt libera vel fiunt liberè.

§. 8.

Obstat 3. Apud alias etiam gentes decimæ fuerunt receptæ. E. non soli populo Judaico DEUS illas præscripsit & mandavit, sed & recta ratio aliis gentibus illas præscripsit & mandavit. *R.* non sequitur: Quicquid aliæ gentes cum populo Judaico quodammodo habuerunt commune, illud non spectavit ad leges huic populo proprias; habebant & gentes sua sacrificia; Diabolus est simia DEI. *R.* 2. Etsi quædam gentes decimas pependerit, non ramen de omnibus id constat. *R.* 3. Argumentum hoc saltem probat aliqualem congruentiam constitutionis decimarum cum æquitate & rectâ ratione, qualem congruentiam etiam aliæ gentes agnovère, si non illam ordinationem decimarum à populo DEI acceperunt.

§. 9.

Cujus ergò juris sunt decimæ? *R.* in Vet. Test. erant juris divini positivi, & quidem temporarii, aliquid de lege Ceremoniali, quatenus oblationes ex decimis DEO erant offerendæ, & aliquid de forensi, quatenus per illas Levitis nullam præter DEUM habentibus

bus partem hereditariam in terrâ Canaan, fiebat compen-
fatio, & necessaria sustentatio suppeditabatur, habentes,
unde si quis illas juris mixti dicere velit, non refragabimur;
In Novo v. Testam. sunt juris humani, cui tamen ob fundamentum
singulare, id quod est sustentatio Ministerii, & ob privilegia,
quibus ornatum est, prærogativa præ decimis secularibus haud denegabitur.

§. 10.

Denique Obstat: In iure Canon: expressè dici decimas *constitutione divinâ* deberi. *C. tua 25. X. de Decim*: Item DEUM præcepisse sibi soli solvi decimas in signum Domini Universalis. *C. tua nobis X. de Decim.* §. 1. Dicuntur *divinæ* ab institutione divinâ, ut & aliæ res V. T. à DEO institutæ, utpote circumcisio, Pascha &c. licet cessarint & abolitæ sint; §. 2. dicuntur *divinæ per analogiam*, quatenus Ecclesia Christiana hæc in parte quodammodo imitatur Ecclesiam V. T. §. 3. dicuntur *divinæ fundamentaliter*, quatenus denotant mercedem pro laboribus debitam, sive sint decima, sive nona, sive undecima pars; & hoc sensu etiam Christiani in N. T. ad illas persolvendas sunt obligati. §. 4. rectè dicitur DEUM præcepisse sibi solvi decimas in recognitionem & signum universalis domini; Quod si verò Christiani loco decimarum omne id, quod habent & possident, corpus & animam, aliaque bona DEO consecrant, & ad gloriam ejus conferunt, eo ipso non saltem dominium DEI universale, sed & in seipfos dominium recognoscunt.

CAP.

CAPUT III.
DE PRIVILEGIIS, QUÆ
circa Personas Conferentes, Accipientes
& Pendentes decimas, ut & Res de quibus
decimæ perfolvuntur,
occurrunt.

§. 1.

Ostenso decimarum jure, nunc ad personas & res, quæ vel aliquo privilegio gaudent, vel non gaudent, pedem promovemus.

§. 2.

Personæ sunt vel *Conferentes*, vel *accipientes*, vel *pendentes*; De Personis conferentibus jus decimandi quæritur: Cujus sit ejusmodi jus Ecclesiæ conferre? In Ecclesia Israeliticâ DEUS ipse hęc jus sacerdotio impertivit, prout illud loca Scripturæ evidentiter docent. *Lev. XXVII. 30. Omnes decima terra de semine terra, de fructu arboris Jehovah sunt. It. v. 32. Omnes decima bovum & gregis, omnia, quod transit sub baculo, decimum inquam, erit sanctitas Jehovah Num. XVIII. v. 21. Et dedi filiis Levi omnes decimas in Israele in hereditatem pro Ministerio, quo illi funguntur in tentorio testimonii.* vide eâ dere succinctè & eruditè differentem maximè
Rever.

Rêver. Dn. D. Majum, Præceptorem meum ante hæc fidelissimum *in Oeconom. P. Test. C. XXX. §. 7. pag. 572.* In Ecclesia Christianâ Pontifex Romanus hoc jus sibi solum vendicat; Vendicat inquam sibi jus Ecclesiæ largiendi decimas; jus aliis imponendi onus decimarum: jus etiam immunitatem ab onere decimarum concedendi; In Ecclesiis verò Evangelicis hoc jus status Evangelici per transactionem Passaviensem anno 1552. & plenam religionis pacificationem in Comitibus Augustanis jussu Caroli V. Cæsaris à Ferdinando Rege Germanorum statibusque imperii initam, & à Maximil. II. Imperatore anno 1566. ac Instr. Pac. art. 5. §. *jus Diæcesanum* confirmatam obtinuerunt. *Rumelin. in Diss. 8. ad A. B. C. IX. add. Reichs-Abschied zu Augsburg de anno 1555. §. damit auch obberührte.*

§. 3.

Personæ fruente decimis in Ecclesiâ Israeliticâ erant, Sacerdos summus, Sacerdotes inferiores, Levitæ & Pauperes *Deut. XXVI. v. 12.* In Ecclesiâ Christiana sunt omnes Ministri, in Ecclesia scholisque DEO fervientes, & pro salute animarum vigilantes, quibus etiam pauperes in Xenodochiis sustentandi accenseri possunt. Hoc pietatis officium DEUS adeò gratum acceptumque sibi habet, ut quicquid Ministris suis, piisque pauperibus datur, sibi ipsi datum censeat.

§. 4.

Personas decimas persolventes quod attinet, nemo à præstatione ejus, quod ad conservationem Ecclesiæ & Ministerii Ecclesiastici pertinet, immunis est,

C

sive

sive sit nobilis, sive nonnobilis; etsi non omnes peræ que decimas perfolvere teneantur, Et quemadmodum Nutritii Ecclesiæ tum verè Nutritii audiunt, quando Ecclesiam vel decimis dorant, vel ubi tales possident, jus ejus tuentur, ita ex opposito nutrimentum Ecclesiæ necessarium subtrahunt, decimas jamdudum ei collatas in usum secularem præter urgentissimam necessitatem convertentes.

§. 5.

Personas excipiunt res, quibus decimæ quasi in hærent, aut impositæ sunt. Communis est divisio decimarum in *personales* & *prædiales*, quibus nonnulli tertiam addunt speciem, nempe *mixtas*; ubi *personales* dicuntur istæ, quæ de rebus vel bello vel quæstu &c. acquisitis penduntur, quorsum referunt exemplum Abrahami decimam manubiarum partem Melchisedeco Regi Salem offerentis. *Cen. XIV. v. 20.* Hæ etsi olim in usu fuerint in Ecclesia, *juxta textum in C. Ecclesias 13. qu. 1. C. ad Apostolicæ C. novum X. de Decim: C. quicumque 16. qu. 7. C. significavit X. de Paroch. & Parochian:* tandem tamen in desuetudinem abierunt, nisi quis ex piâ intentione de bonis suis legitimè acquisitis, quin & de Salario decimam velit pendere, id quod conscientiosum fecisse Brunnemannum gener ipsius Magnif. D. Stryck *in not. ad illius jus Eccles: L. 2. c. 6. ad §. 2. verb. Semper credidi illam præcise debitam.* testatur, quæ res foret pii facti, non juris obligantis.

§. 6.

Prædiales s. reales sunt, quæ de prædiis, *mixtae*,
quæ

quæ de fructibus animalium percipiuntur. In Ecclesiâ Israeliticâ decima 1. ex frugibus terræ & fructibus arborum, 2. ex bobus & ovibus percipiebantur. Jus Canon. pariter de omnibus fructibus terræ decimas persolvere jubet per *C. nuncios illis verb. & de omni fructu decimas persolvere Ecclesiasticâ districtione compellas X. de decim.* jubet quoque Pontifex Clemens III. ut de omnibus prædiorum fructibus decimæ persolvantur *c. 21. & 22. X. de decim. c. 26. X. eodem tit.* ubi dicitur *ut de cunctis omninò proventibus decima reddantur*, nec non de animalibus per *c. 5. X. de decim.*

§. 7.

Dividuntur hæ species moderno tempore inter decimas Majores & Minores: qui fructus terræ itidem alii sunt naturales alii industriales: Fructus quidam agri semel ferunt in anno, alii pluries & diversos: prædia nonnunquam immutantur, agri in hortos vel prata, & vice versâ prata in agros convertuntur; in quibus singulis casibus, quòd præstationem decimarum attinet, consuetudo cujusvis loci est respicienda, ipso concedente jure Canon. in *c. 8. C. Ad Apostolica 20. C. cum in aliquibus 32. §. ult. X. de Decim. ubi ita: quod in præstandis decimis non tam sanctiones Pontificum, quam Consuetudo attendi debeat*; Item in Instr. Pac. art. 4. §. *Reditus etiam: quoad decimas è bonis novalibus percipiendas expressè cautum est, ut illud sit juris, quod commune jus vel cujusque loci consuetudo & observantiæ constituunt, aut per pactiones voluntarias conventum est.* Siquidem consuetudo tantum valet, quan-

rum lex scripta §. 9. *f. de f. N. G. & C. Reink. de Regim.
fer: & Eccl. l. 2. Cl. 2. c. 9. n. 27.* quin & fortior est ac po-
tentior statuto, facitque hoc filere. Menoch: *lib. 1. ar-
bitr. jud. quæst. cas. 71. n. 49.* Rebuff. *de Decim. quæst. 13.
num. 46.*

§. 8.

Inter fructus terræ, & quidem nobiliores com-
putantur etiam metalla, quorum decimas Jure Civ.
*Cuncti, qui per privatorum loca Saxorum venam laborio-
sis effossionibus persequuntur, fisco, decimas etiam Domi-
no representent, juxta l. 3. c. de Metallar. & Metall: Ho-
die Domini Territorii alicubi ipsas metallifodinas ex ju-
re Regalium sibi vendicant, prout hoc vi A. B. C. IX.
defendit Struv. S. J. F. C. VI. th. 26. n. 3. videtis plures
Ddtes: ibidem alleg. Conf. Magnif. D. Mollenb. Dif-
fert. de Regali negotiorum Metallica jure. alibi earundem
saltem decimas seu Canonem Metallicum, Conf. Cruf.
ad A. B. C. IX. & Sixtin. de Regal. L. 2. c. 16. n. 45. ff. My-
leri ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imp. C. 69. §. 2.*

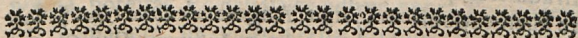
§. 9.

Quærent etiam Ddtes: An de hereditate mihi
relictâ teneat ex solvere decimas. *Re. juxta c. 19. 22. 25.
X. h. videtur afferendum, quod decimæ tantum debeantur
de iis, quæ jure meo & vi actionis mihi competentis
acquiri; patet hinc eas de hereditate, utpotè quæ fa-
cto tertii mihi obvenit, & ad quam reliquendam testa-
torem vi actionis, compellere non poteram, sed ut accipi-
ens memet tantum passivè habeam, non deberi, nec obft.*

c. 23. X. h. t. quod *de omnibus* debeantur. Restrictivè enim id intelligendum.

§. 10.

Ultimo loco hic quæri posset: An etiam ex rebus injustè acquisitis Ecclesia possit capere decimas? Respondemus distingu. inter decimas personales & prædiales. Decimas personales de rebus injustè acquisitis, utpote furto, rapinâ, aliisvè malis artibus non potest, potest autem prædiales de agris, quorum injustus est possessor; Decimæ enim inhaerent prædio, ex quo, quicumque illud possederit, Ecclesia de jure capit decimas.

CAPUT IV.

DE PRIVILEGIIS, QUIBUS gaudent decimæ Ecclesiast: ratio- ne fori.

§. 1.

Decimarum jus excipit earundem forum, in quo quid privilegii habeant? paucis ostendemus. Constituitur forum vel ex jure communi, vel singulari; qui ex illo oriuntur modi sortiendi forum, regulares vocantur; qui ex hoc, irregulares; Regulares fiunt vel ratione Contractus, vel domicilii, vel rei sitæ, vel denique delicti. Irregulares s. privilegiati, vel re-

C 3

spectu

specu personarum litigantium tales sunt, vel respectu
 Causarum controversarum. Quemadmodum igitur
 olim Romæ certis causis certa fœre constituta fora, ita
 & hodiè adhuc fora dantur diversa; Gaudent proindè
 decimæ Ecclesiast. prærogativâ singulari præ secularibus
 ratione fori, prout omnes Causæ Ecclesiast. ex dispositio-
 ne juris Canon: peculiare sibi vendicant forum per c. 2.
 & 13. X. de judic.

§. 2.

Diversa tamen est ratio fori decimis non minus ac
 aliis causis Ecclesiasticis competentis apud Rom: religio-
 ni addictos, quàm Protestantes; Etenim quando vigo-
 re Pacificationis in Comit. August: de anno 1555. §. 24.
 mit auch 20. promulgatæ, & in *Instrum. Pac. Osnabr.*
 denuo prolixè confirmatæ tota jurisdicctio Ecclesiastica
 in terris statuum Protestantium ad hos ipsos devoluta
 & quasi jure postliminii omninò reversa sit. Conf. Rhet.
Institut. Jur. publ. L. 2. tit. 1. §. 17. ita quidem, ut illa in
 æternum valitura pragmatïca sanctio Evangelicis stati-
 bus jura quoad omnes actus sine limitatione & discrimi-
 mine asserat in tantum, ut quicquid juris ante Reforma-
 tionem Episcopis competit, id jam quilibet Dominus
 Territorialis intra suum territorium circa curam sacro-
 rum, religionis &c. vendicet sibi justissimè, asserente
 Textore in *diff. de jure Episc. th. 66.* ita quoque lites
 circa decimas in terris statuum protestantium abortæ
 non aliud agnoscunt forum, quàm quod quilibet Prin-
 cept & Dominus in suo territorio constituit, idque pro
 Causis Ecclesiasticis constitutum, Consistorium ex ju-
 dicibus

dicibus Ecclesiasticis & secularibus constans appellatur. Conf. *Instrum. Pac. art. 5. §. jus diœcesan.* vi cuius jus utriusque religionis Principum, in cuius possessione vel quasi exercitij jurisdictionis Ecclesiasticæ anno 1624. tam Catholici quoad redditus, census, decimas & pensiones in ditionibus Aug. Confess. statuum; quàm Evangelici status in ditionibus Catholicorum quoad redditus &c. fuerunt, saluum esto.

S. 3.

In Ecclesiâ verò Rom. terris que illi addictis res se-
cus sese habet; quando enim in omnibus illis terris su-
prema potestas Ecclesiastica adhuc penes Pontificem
stat Romanum, ita controversiæ litesque circa decimas
obortæ præcipuè ad forum Ecclesiasticum spectant. Di-
stinguunt tamen inter lites jus decimarum, & illas rem
facti vel fructus decimarum concernentes. Quando
super jure controvertitur, & petitorio agitur v. g. si
Prælatus dicit: Mihi jus competit decimandi, Laicus
verò opponit: Tibi non competit decima vel jus deci-
mandi, hoc in casu judicem Ecclesiasticum duntaxat pro com-
petente habent, eò quod spiritualitas, qualem dicunt esse
jus decimandi, sit causa prohibitiva cognitionis judicis
secularis, cum illius sit incapax, ut in *C. Causam quæ. X.
de Præscrip.* Si verò mero agitur possessorio, & super
facto tantum litigatur v. g. Si Laicus dicit: se solvisse
decimas, vel diem solutionis nondum advenisse &c.
vel si de fructibus sit litigium, judicem quoque laicum
pro competente habent, eò quod causa in tali casu non
spiritua-

spiritualis, sed secularis sit. *C. te quidem, caus. 2. quest. 1. Wesenb. p. 2. Respons. jur. f. consil. 56. per totum.*

§. 4.

Spectant huc & alix quæstiones ac controversiæ non tam in Ecclesiis Evangelicis, quam Romano-Catholicis ventilari solitæ: utpotè si de decimis litigatur inter duos laicos, quærent, ad quem spectet cognitio? & respondent, de jure Canon. spectare ad forum Ecclesiasticum; excipiunt tamen certos Casus, quando nimirum processus versatur inter merè Laicos, ubi litigia & appellationes ad Camera devolvi docer *Myns. 5. obs. 10.* absque ullâ differentiâ inter possessorium & petitorium, ut Camera in uno æque iudex esse possit ac in altero; Siquidem in decisionibus causarum jus Canon: quidem observetur, modo non sit contra Constitutiones Imperiales, & causa possessorii & petitorii coram eodem iudice ventilanda sit *per text. in l. nulli 10. C. de iudic.* Sic quoque in iis decimis, quæ jam effectæ sunt juris Laici, vel ubi reus tantum est Laicus: item in contractibus decimalibus temporariis, sc. ubi tantum fructus decimarum ad tempus venditi, locativè sunt, ut & in casu soluti vel non soluti, pariter si facti quæstio oriatur super denegatâ solutione decimarum, tunc si id ipsum ex libello Actoris vel aliâs constat, ejus cognitionem etiam iudici seculari vendicant. Porrò quærent: an decimæ Ecclesiast. sint objectum compromissi? & respondent: Affirmando.

§. 5.

Quæcum ita sese habeant, nullum est dubium, quin

quin decimæ Ecclesiasticæ privilegiatum sibi vendi-
cent forum, tam ob personarum, quibus conferuntur,
quàm causæ qualitatem, quam aliarum causarum piarum
qualitati æquiparandam censemus; Haud verò conve-
nienter juri Canon: asseri potest, decimas seculares iis-
dem gaudere fori privilegiis, quibus Ecclesiasticæ, cum
in illis cessent rationes pro his allatæ. Cessat favor per-
sonæ; Cessat favor Causæ, consequenter cessant præ-
rogativæ fori in favorem decimarum Eccles, indultæ;
ac licet decimæ hodiè in terris statuum Evangelicorum,
post Reformationem aliam induerint faciem, nec omnia
& singula de iis ut rebus spiritualibus in jure Canon:
constituta iisdem applicari possint, sed cum discretionem
ex hoc de iis, statui debeat, ut loqui amat D. Mev. p. 8.
d. 66. n. 3. illas tamen, ut non in majori quam deci-
mas aliasve seculares res ac profanas, habeamus censu,
ab Ecclesiis nostris abest longissimè.

CAPUT V. DE PRIVILEGIO, QUO Decimæ Ecclesiast: gaudent ratio- ne processûs.

§. 6.

Forum indivulso nexu sequitur processus: Trita fe-
rè apud DDres juris est divisio, quâ iudicium aliud
dicitur ordinarium, aliud extraordinarium seu
D
summa-

summarium; Et sic etiam processus salvo tamen discrimine inter iudicium & processum, alius ordinarius, alius summarius dici potest. *JUDICIUM ORDINARIUM*, quod & solenne vocatur, illud est, in quo causa pleno ac solenni processu ventilatur, nec quicquam omittitur, tam in dilatoriis, quam peremptoriis, quod vel Actori vel Reo ullâ ratione commodo esse possit. *SUMMARIUM* verò, in quo causa de simplici & plano sine strepitu iudicii omissis nonnullis aut formaliter non comprehensis partibus iudicii ordinarii ad citius consequendum litis exitum tractatur; Brunn, *de Process. Civ. c. l. n. 16.*

§. 2.

Quod si igitur iudicium extraordinarium aliquo præ ordinario gaudet privilegio, hoc ipsum & decimis Eccles. non erit denegandum. In numero causarum in iudicio summario ventilandarum Ddres variant. Ordin. Camer. p. 3. t. 2. triginta recenset, ac inter illas etiam decimas Eccles. computat.

§. 3.

Cur verò non tam in ordinario ac solenni, quam hoc extraordinario ac summario ventilari gaudeant, sequentes rationes suadere videntur (1.) interesse publicum, & quidem Eccles. cuius omninò interest, ut & litibus & sumtibus litibus impendendis obex ponatur (2.) sicut omnes causæ alimentorum non patiuntur motam, ac propterea tale exigunt iudicium, ita & decimæ ad sustentationem Ministrorum Eccles. spectantes, idem iudicium, in quo lis breviori viâ componatur.

natur, flagitant. (3.) Ordin. Camer. decimas expressè inter Causas iudicii summarii refert. (4) Ex specialissimâ Constitutione Justiniani in Nov. 83. in pr. §. ult. lites Clericos concernentes spacium duorum mensium non transcendere debent, qualis temporis limes iudicii ordinariis non est fixus.

§. 4

Quod verò Antistites juris de processu summario in genere notandum ducunt, talem non dici summarium, quasi obiter, tumultuariè & præcipitanter hinc causa sit tractanda, id quod ab omnibus iudiciis longissimè abesse debet; *Præcipitantia enim est noverca justitiæ, nec prosperare convenit ad justa, sed legitimâ viâ tendere per l. i. C. de Exec. rei judic. Mæv. p. 5. d. 105. unde & in hoc iudicio iudex non omitat, quicquid ad causæ cognitionem & veritatis indagacionem facit, sed probè observet substantialia, quæ à legitimo processu nunquam abesse possunt, ut narratio facti, citatio, responsio, probatio, defensio rei & sententia. vid. Brunn. Proc. Civ. c. 1. n. 11. in fine, quæ quibusdam substantialia processuum de jure Gent. dicuntur. Carpz. Process. tit. 1. art. 1. n. 29. idem quoque de processu, quo decimæ ventilantur, observandum, ne & hæc causa pia in iudicio summario oscitanter & negligenter tractetur. & sanè gravissimè hæc de re loquitur Beatus Magnif. Dominus D. Mollenbec. Cent. 1. Div. 75. *Quanquam, summarius processus suâ laude dignus sit, & in curiis, ac iudiciis pio ac bono consilio receptus, si tamen contraverse rei & negotii natura, qualitas & circumstantia**

stantiæ aliæ prolixiorẽ requirant processum, certè
cuncta rimanda, & ordines rerum plenâ inquisitione
discutiendi sunt, ne nimium properando cæcos paria-
mus catulos, & justitiã celerius administrando in-
justitiã faciamus.

§. 5.

Proindè quod in aliis ad hunc processum spectantibus
causis vel judici vel partibus litigantibus concessum
est, dum sc. judici pro suo arbitrio invitis partibus li-
tigantibus non licet processum summarium convertere
in ordinarium, ac in tali casu causa appellandi invenit
locum, licet autem eidem pro ratione causæ, perso-
narum, loci & temporis ipsis processu solenni acturis ex
officio summarium injungere: Item dum Actor in cau-
sis ordinariis viam processus summarii ambulare cupit,
non auditur, alterâ parte invitâ vid. Dominus D. Mol-
lenbec d. l. & Brunn. de proc. Civ. c. 1. n. 19. Mev. p. 3.
d. 16. n. 6. idem in causâ decimarum quoque locum ha-
bere arbitror.

CAPUT VI. DE PRIVILEGIO DECIMA- rum Eccles. ratione legati.

§. 1.

A processu, tanquam actu fori generaliori progredi-
mur ad quosdam speciales, visuri, quid privi-
legii

gii decimæ in illis habeant; Primo vero loco sese offert a-
ctus testamentum condendi, in quo Ecclesia non ad o-
mnes solennitates ordinariè in testamento requisi-
tas adstricta est. Nam quemadmodum illa in ulti-
mis voluntatibus non tantum utitur jure collegii liciti,
sed &, quod plus est, privilegiati, sic quoque abs-
que solennitate testium eidem decimas tanquam rem
piæ causæ legari posse asserunt Dominus Struv: *Exerc.*
XXXII. th. 23. & Richt. p. 1. d. 28. arg. c. 4. X. de Testam.

§. 2.

Consentiunt Ddres in eo, quod solennitates jure
Civ. ad testamentum solenne & perfectum requisitæ, in
iis, quæ ad piam Causam legantur, & sic etiam in pun-
cto decimarum Ecclesiasticarum non omnes & singulæ
requirantur, v. g. non 7. testes. Hoc vero controver-
sum est: An nulli omnino testes requirantur, ita ut e-
jusmodi testamentum vel legatum ad piam causam abs-
que omni solennitate juris Civ. nullo planè adhibito
teste, solâ scripturâ Testatoris factum subsistere possit?
id quod Antecessores Jenenses Dominus Struv. & Domi-
nus Richt. suprâ alleg. asseruerunt, ejusmodi testamētū
omnino validum & ab heredibus respiciendum esse sta-
tuentes. Eandem sententiam tenuit Tiraqu. in *Tr.*
de privileg. piæ Causæ: ubi inter alia duo sequentia ponit
privilegia. 1. *Rogatio Testium non est de substantia te-
stamenti ad piæ causas; nam in eo solum juris gentium
& divini ratio habetur.* 2. *In piæ causis sola subscri-
ptio manu testatoris sine testibus facta vim testamenti
obtinet.*

D 3

S. 3.

Hanc vero sententiam non omnino approbârunt Antecessores Lipsienses, legatum quidem ad piam causam in præsentia duorum testium factum pro rato validoque habentes; Quocunque enim modo, seu per heredis institutionem, seu per modum legati aut codicilli quid relictum fuerit ad pias causas, jure subsistere, adhibitis licet duobusduntaxat testibus, nunquam verò absque ullo teste confectum valere pronunciarunt, nisi jure divino & humano. *In ore enim duorum vel trium testium stat omne verum Matth. 18. v. 18. ex Deut. XIX. v. 18.* Accedit jus Canon: & quidem Constitutio Pontificis Alexandri III. *in C. relatum 11. X. de Testam.* Quæ constitutio non solum in terris Ecclesiæ Romanæ, sed etiam in aliis terris imperii Rom: observari debet, quatenus constitutionibus Imperialibus non contrariatur, uti supra de jure Canon: in genere ex Mevio accepimus; & huic sententiæ tanquam communiori alii quam plurimi Dñes subscribunt. vid. Carpz. p. 3. c. 4. d. 33.

Obst: Si testamentum militum aut parentum inter liberos solâ scripturâ absque testibus factum in foro confisit, sequitur, quod & testamentum de decimis solâ scriptura testatoris absque testibus confectum subsistat. Atqui prius est per *l. 1. §. 15. J. 1. l. 40. pr. ff. de Test. Mil. l. 1. in F. C. h. t. Nov. 107. in præf.* sc. si pater propriâ manu testamentum scripserit; tum testes non sunt necessarii *arg. l. 2. §. 1. C. de Testam.* Carpz. p. 3. c. 4. d. 17. E. & Neg. Consequ. quod enim ex speciali favore militum

& liberorum constitutum, id non est trahendum ad
pias causas, adeoque nec ad decimas ecclesiasticas, ne qui-
dem ex identitate rationis: *quod verò contra rationem
juris receptum est, non est producendum ad consequen-
tias*: Inquit Paulus l. 14. ff. de LL. sufficit testamentum
super decimis Eccles. confectum, gaudere privilegio
piis causis proprio, quod nimirum subsistat de jure co-
ram duobus aut tribus testibus factum, quo favore lega-
tum decimarum secularium minimè gaudet.

Elucefcit verò prærogativa decimarum Ecclesia-
sticarum præ secularibus quoad punctum legati & testa-
menti ex multis aliis casibus. Præsuppono enim deci-
mas Ecclesiasticas iisdem gaudere privilegiis, quibus &
aliæ piæ causæ gaudent, cum neminem fore credide-
rim, qui decimas Ecclesiasticas piis causis accensendas
esse, negatum iverit. Accipe ergò prærogativam illa-
rum in puncto legati & testamenti in seqq. exemplis &
casibus (1.) infirmat hoc testamentum in præsentia 2.
testium aliud solenne 7. adhibitis testibus factum. Ti-
raqu. *de privileg. piæ caus.* (2.) ubi aliàs duo testamenta
fuere facta, ac nescitur, utrum sit prius? posterius ve?
ambo sunt nulla, eo quod sese invicem confundant, &
unum alteri valorem suum adimat, excepto tamen ca-
su, si duo confecta sint uno eodemque contextu ac
tempore subscripta, valet utrumque, sed jure Prætorio,
Conf. l. 1. §. 6. de Bon. poss. sec. tabb; Mantz. *decis. Pal.* 31.
Conf. Magnif. Domini D. Mollenbec: Præceptoris ad ci-
neres usque, venerandi nuper habita Disp. *de duobus*

Testam.

Testam. simul. valid. Verum si in altero testamento legitum fuerit ad decimas Eccles. illud ex favore erga pias causas præsumitur esse posterius, adeoque validum censetur præ priori *arg. l. 1. C. de jure fisc. & hoc adeo verum esse dicunt Dñes, ut licet aliàs in hoc dubio is, qui est in possessione, præferatur alteri, quando non constat, utrum testamentum sit prius? vel posterius? fallat tamen, quando in uno est instituta Ecclesia, quippe quæ præferatur alii, etiam existenti in possessione; nam possessio quidem reum facit potiore, favor autem piæ causæ præferatur favori rei *per Cult. X. de re judic. & in l. pares ff. de re judic. (3.)* quando legatarius aliàs non potest propriâ autoritate legatum accipere, ac heredi tenetur restituere *per l. un. C. quor. legat.* quin etiam nonnunquam perdit legatum. *per l. non est dubium C. de LL. Carpz. Cons. 3. in fine & Cons. 302.* non tamen id procedit in legato ad decimas Eccles. ubi Ecclesia propriâ autoritate, quæ non tam privata, quam publica est, legatum sibi vindicare non prohibetur, vid. *Tiracu. d. l. privileg. 45.* ac ejusmodi exempla prærogativæ, quâ decimæ Ecclesiasticæ, quoad punctum legati gaudent præ secularibus, multò plura adduci possent, nisi adducta sufficere judicarem.*

CAPUT

CAPUT VII.

DE PRIVILEGIO NON APPELLANDI in Caus: Decim: Ecclesiast:

§. 1.

INter actus fori frequentiores non postremum locum obtinet *Appellatio*, quæ est juris remedium, quo contra iudicis inferioris gravamen iudicis immediatè superioris jurisdictionem debito tempore & modo imploramus, ita definiente *Text. Prax. judic. p. 1. c. 12. n. 8.*

§. 2.

Gaudent verò quædam judicia privilegio singulari de non appellando: Sunt etiam quædam Causæ inappellabiles, licet non omnes ex uno eodemque Capite tales sint. Ornavit hoc privilegio jus Canonicum etiam Causam decimarum Eccles: in *C. Tua nobis 26. in fin. X. de decim: &c.* in verb: *appellatione remotâ compellas.* unde nec in Camerâ, si petitorio agatur, illam appellationem recipi testatur *Gail. 1. obs. 38. n. 2.* sed ad iudicem Ecclesiasticum uti competentem remitti attestatur *Klock. Conf. 1. n. 98.*

§. 3.

An verò Pontifex hanc Causam Ecclesiasticam privilegio de non appellando propterea muniverit, quod
E
appel-

appellationem istam ad aliud forum seculare suæ supremæ potestati Ecclesiasticæ magnò præjudicio fore existimârit ? aliorum iudicio relinquimus. Canonistæ dicunt, Causam hanc esse spiritualem ; idè iudicem secularem ejus esse in capacem, indeque nec ad illum appellationem invenire locum. Redduntur & aliæ hujus juris & privilegii rationes (1.) quia causa decimarum inter causas pias fortiatur locum (2) decimæ usui sacro, nempe sustentationi eorum, qui altari serviunt, sint dicatæ ; qui finis nempe sustentatio Ministrorum Ecclesiæ, quatenus appellatione impeditur omninò ea prohibita est. Cessante autem causâ prohibitiæ appellationis, eam admittendam esse judicant Ddres : v.g. si debitor decimarum condemnatus fuerit, illi concedunt quidem appellationem, sed non aliter, quam si prius solverit decimas, ne finis decimarum, scil: sustentatio Ministrorum Ecclesiæ impediatur ; deinde verò causam suam prosequi ei non denegant. Rebuff. *Tr. de Decim: qu. ult. n. 21. Mev. p. 6. d. 224. & p. 9. d. 67.* Parietèr quando decimæ Ecclesiasticæ in seculares convertuntur, non saltem expirat earum pristinum privilegium, sed & appellationi subjiciuntur ; mutata enim rei conditio mutat qualitatem & effectum juris.

CAPUT

CAPUT VIII.

DE PRIVILEGIO NON-A-
alienationis, quo Decimæ gaudent
Ecclesiasticæ.

§. 1.

Privilegiis, quibus munitæ sunt, ut aliæ res Eccle-
siæ, ita & decimæ, omninò accensendum est il-
lud, quo illas haud alienare per Canones licet. *Ca-*
non: 20. 22. Caus: XII. qu: 2. C. 5. X. de reb. Eccles. alien:
Conf: §. 8. J. de Rer. div. & l. fin. C. de Reb. alien. non
alienand. quo privilegio decimæ seculares minimè
gaudent.

§. 2.

Per alienationem hìc intelligimus omnem actum,
quo vel rei dominium, vel jus aliquod reale transfer-
tur, quod fit donando, vendendo, permutando, in
emphyteusin vel in feudum dando, oppignorando, se-
cularisando, vel in usus profanos convertendo. vid.
Brunn: ad jus Eccles. L. 2. C. 2. §. 5. & Dessel: Erot: juris
Canon: Lib. 3. tit. 13. qu. 1.

§. 3.

Non verò silentio prætermittendum hìc est discrimen,
quod dres inter *res sacras & bona Ecclesiastica*
obser

observandum tradunt. Per res sacras intelligunt eas, quæ per Pontificem certis adhibitis solennibus & Cere-
moniis DEO sunt consecratæ, veluti ædes sacræ, quæ
quidem consecratio, prout vestita est Ceremoniis Pon-
tificiis, in Ecclesiis Evangelicis abolita est; Sed si in il-
lis res aliqua ad usum sacrum perpetuò fuerit destinata,
pro sacrâ reputatur. Habent etiam Ecclesiæ Evange-
licæ pias verboque divino conformes Ceremonias, quas
in inaugurandis ædibus sacris adhibent, ut precibus &
hymnis DEO commendetur Ecclesia (sicut & jus Ca-
non: precibus divinis consecrationem fieri debere exigit
per *C. 13. de Consecr. Dist. 1.*) & solenni concione Audi-
tores ad devotionem excitentur. Bona verò Ecclesia-
stica sunt, quæ sustentationi Ecclesiæ, personarum-
que Ecclesiasticarum inserviunt. Item distinguunt in-
ter res sacras mobiles & immobiles. Mobiles sunt in-
strumenta cultûs divini: Immobiles sunt loca sacra, in
quibus cultus divinus peragitur: Pari modo bona Eccle-
siastica alia mobilia, alia immobilia dici queunt.

§. 4.

Quod igitur alienationem in hisce rebus Ecclesiæ
attinet, illa per Canones non saltem Laicis, non sal-
tem Clericis, sed & ipsi Pontifici est prohibita per *d. C.
Non liceat 20. c. 12. qu. 2.* & qui ejusmodi res sacras in
profanos usus convertit, sacrilegium committit *c. 21.
c. 12. qu. 2.* ratio hujus juris singularis in bonis Ecclesia-
sticis redditur hæc, quia res sacræ bonaque ecclesiasti-
ca exempta sint non saltem dominio laicorum sed &
Clericorum; Cujuscunque vero rei aliquis non habet
domi-

dominium, eam nec alienare potest per *C. 2. X. de reb. Eccles. non alien.*

§. 5.

Excepti tamen nonnulli sunt casus, in quibus alienatio rerum sacrarum & bonorum Ecclesiasticorum, quorum in numero etiam sunt decimæ, locum invenit. (1.) *in casu pietatis*, quando v. g. liberandi sunt captivi à barbaris detenti, qui omni precio temporali sunt nobiliores. *L. Sancimus 21. C. de S. S. Eccles. C. aurum c. 12. qu. 2.* (2.) *in casu necessitatis* quando Ecclesia ære alieno obruta aliud non habet remedium, quo se à Creditoribus liberare possit, (3.) *in casu majoris utilitatis*, ut si res aliqua Ecclesiæ minus utilis, ad aliam magis utilem comparandam alienetur *c. 8. in fin. X. de reb. Eccles. alien. sic v. g.* Si Ecclesia jus decimandi habeat in loco longinquiori, vel in aliquo prædio non sui sed alius Principis dominio subjecto, illudque permutare possit cum jure decimandi in loco propinquiori, aut prædio sui Principis dominio subjecto, & quidem absque ullo decimarum detrimento, alienatio non est prohibita. *Brunn. ad 1. E. L. 2. c. 2. §. 6. Klock vol: 1. Conf: 35. n. 39. ff.*

§. 6.

Et si vero illa hisce in Casibus concedatur, non tamen absque forma præscripta & solennitatibus requisitis fieri debet. Requiritur ergo juxta jus Canon: ut alienatio fiat à Prælato cum Capitulo vel Clero prius habito desuper tractatu, an sc. expediat eam alienari, ac cum consensu expresso & subscriptione totius Capituli

vel majoris partis, si vero horum quid fuerit omiffum, tunc alienatio erit ipfo jure nulla per *C. ult. X. de reb. Eccl. alien. vel non alien.* nam factum contra Canones est ipfo jure nullum, quemadmodum jure Civ. quod fit contra leges, habetur pro infecto per *L. non dubium C. de LL.* sic ut si per alienationem etiam legitime factam Ecclesia graviter fuerit læsa, possit adversus hujusmodi alienationem in integrum restitui, & rescindi alienatio, exemplo minorum, quibus Ecclesia comparatur.

§. 7.
Eandem vel similem formam alienandi præscriptam legimus in *Nov. 120. c. 10.* & hinc desumptâ *Auth. Præterea C. de S. S. Eccles.* ut si Ecclesia superflua habeat vasa, & ære alieno gravetur, nec alia solutionis media suppetant, hujusmodi vasa tunc vel alii Ecclesiæ certo pretio vendantur, vel si emere nolit, conflata prius cuicunque etiam privato plus licitanti divendantur, hâc tamen servatâ distinctione, quod res verè sacræ non nisi in prædictis casibus, necessitatis, pietatis & utilitatis, res verò quasi sacræ, ut sunt decimæ, præbendæ & similia beneficia ecclesiastica in casu insignis utilitatis, abundantix & incommoditatis alienari possint, modo semper præcedat causæ cognitio & superioris consensus atque decretum *c. 52. c. 12. qu. 2. & Nov. 120. c. 6. §. 2. Mev. p. 9. d. 6.* quod in terris Pontificiorum adhuc suo modo observatur; suo modo & inter Protestantes.

CAPUT

CAPUT IX.
DE PRIVILEGIO HYPO-
thecæ Ecclesiæ intuitu Decimarum
competente.

§. I.

Quemadmodum decimæ Ecclesiasticæ: ut alia bona Ecclesiastica regulariter *per supra alleg. loca* non sunt alienandæ, qui actus etiam complectitur oppignorationem, prout in præced. Cap: accepimus; ita nunc porro ostendemus singulare aliquod privilegium, cum quo decimæ Ecclesiasticæ quoad hypothecam conjunctæ sunt, dum non saltem ipsæ non sunt alienabiles per oppignorationem, sed Ecclesia quoque hypothecam habet in bonis ejus, qui eas præstare tenetur, *per l. lex vectigali 31. in fin. ff. de pign: l. 1. ff. in quibus Caus: pign: vel hyp. l. 15. ff. qui pot: in pign:* imò in tantum sunt privilegiatæ juxta Cz: *L. 1. jurispr: Eccl: & jurispr: for. p. 2. Constit. 28. d. 54.* ut Decimarum pensiones hypothecariis etiam antiquioribus ac reliquo æri alieno præferantur, sed testatur de jure Saxon: & *Monet: Tr: de Decim: c. 6. n. 19.* ut decimæ à prædecessore non solutæ à novo possessore prædii solvendæ sint, quia hypotheca possessorem sequitur. *Æquitati tamen congruentius statuunt*

statuunt D. Brunn: *de jure Eccles: L. 2. c. 6. §. 7. & D. Stryck. ibidem in not:* ut non tam à novo possessore, quam potius ab eo præsentur decimæ, qui integros consumserit fructus, & utique ille qui fructus jam tum percepit, conveniendus sit conditione ex Canone sc: illo quo sunt introductæ. *arg. l. un: ff. de Condict: ex lege, si autem consumti sint, conditione sine causâ vel injustâ causâ, quam sententiam probat Dominus Stryck in not: loc: cit: sub cautione: Si ille qui fructus percepit, sit solvendo.*

§. 2. *mubombstr. U*
 non An verò in tantum & eò usque sese extendat favor Ecclesiæ, ut eidem tanquam Creditrici propter debitas decimas propriâ authoritate bona Creditoris solvere nolentis ingredi liceat? Aut, si ingressa fuerit, incidat in pœnam *L. si quis in tantam C. unde vi*, adeoque æque ut alii Creditores amissione crediti punienda sit? Ddres disquirunt. Ad quæstionem respondeo: 1. quod juxta quosdam Doctores rigor ille legis quoad violentos rerum hypothecatarum possessores orbis Christiani usu & praxi sit antiquatus, nec in judiciis ultra observetur; Covarruv: *L. 3. Resol: c. 16. n. 7.* quod si ita est, nec Ecclesiam in hoc puncto lex allegata feriet. 2. Esse tamen alios Ddres qui legem citatam defendunt, eò quod non per aliam constitutionem juris Canon: tollatur, & si talis extaret constitutio, juri tamen Civili potius quam Canonico standum esse tradunt. Interea hi ipsi Ddres excipiunt Causas Ecclesiæ, quæ non privatâ sed publicâ

publicâ authoritate agit, adeoque nec pœnam d. legis incurrit. *Mev. p. 1. d. 25. Tiraqu: de privileg. pia Caus: 144.*

S. 3.

Porro quæritur; Si immissio Ecclesiæ in bona debitoris concessa est, an executio etiam in res ad agriculturam pertinentes; prout sunt equi, boves aratorii, aratra &c: quibus agricolæ nullatenus carere possunt, de jure fieri possit? *R.* Res ad agriculturam, utpotè commune vitæ humanæ sustentandæ adjumentum pertinentes plenâ gaudent securitate & à pignoratione sunt immunes per *Lib. 7. & 8. ff. qua res pign. oblig: poss: & sequ. Auth. Agricultores. C. eod. tit.* adeoque ob bonum publicum, cui cedere debet privatum, in executionem venire non possunt, nec debent *Coler: de process. execut: p. 2. c. 3. n. 187. ff. idque obtinet communi Doctorum calculo*, non tantum de pignore judiciali, quod capitur pro executione judicati, sed etiam in pignore & hypothecâ conventionali generali & speciali, præsertim ubi alia adhuc media ac bona supersunt, de quibus creditoribus satisfieri potest, illis necessariis omninò parcendum est vi legis omni humanitate & pietate gaudentis, omnibus egenis consulentis, & creditoribus mediocri solatium adferentis, prout loquuntur Imperatores in loc: supra allegat: Praxis tamen dictæ sanctioni passim reclamatur.

S. 4.

Dicis 1. Ecclesiæ commodum non esse privatum, sed publicum, E & illud præferendum esse damno privati.

F

vati.

vati. *z.* ita quidem est; Sed cavendum est Ecclesia, ne egenos exuendo necessariis sustentandæ vitæ communis subsidiis sibi ipsi quam maximè noceat, & alimenta necessaria subtrahat, damnum ex cessatione agriculturæ ortum non privatam sed publicum est.

§. 5.

Dicis 2. Privilegiatus contra æque privilegatum non utitur privilegio, adeoque nec Ecclesia utitur privilegio hypothecæ ratione præstandarum decimarum contra suos debitores æque privilegiatos, quos exæquatur quoad res aliâs privilegiatas. *z. 1.* probè observandum est vocab: *æque* quod involvit ut uterque privilegiatus prorsus uno eodemque gaudeat privilegio, & privilegia in pari statu sese habeant, quod hic cessat, E. nec hic locum habet Reg: dicta; deinde videndum, quis æque privilegiatorum certet de lucro captando, quis de damno vitando? nunc verò est in aprico, Ecclesiæ certantis de damno vitando privilegium fortius esse privilegio renuentis solvere decimas, tanquam certantis de lucro captando, cum intendat cum detrimento Ecclesiæ locupletari: denique procedit regula: nisi unius privilegium sit generale, alterius speciale, hoc enim stringit fortius ac derogat generali, plur: vid. D. Stryck *Disp. de jure Privil. contra æque Privileg:*

§. 6.

Denique cum in præsentiarum occupati simus circa favorem decimarum ratione hypothecæ, non parum quoque faciet ad corroborandam earundem prærogativam, quod quibusdam in locis absoluto præla-

tionis

tionis privilegio gaudeant, ac creditores decimarum Ecclesiarum statim in primâ classe collocentur, præsertim cum decimæ tanquam onera quotannis solvenda ipsis bonis debitoris inhærèant, consequenter ut aliæ similes pensiones, quæ Ecclesiarum Pastoribus, Scholasticis, aliisque piis causis debentur, una cum tributis in unâ eademque Classe & Ordine reliquo extraneo præferantur. Carpz: p. i. c. 28. d. 54. quamvis de jure communi hujusmodi pensionibus solummodò tacita hypotheca absque prælationis privilegio indulta sit, per L. i. ff. in quibus causis pign. vel hypoth. L. lex vectigali 31. ff. de pign. l. 15. ff. qui pot. in pign.

CAPUT X.

DE IMMUNITATE DECIMARUM Ecclesiarum à Collectis.

§. I.

Privilegium de non alienandis decimis, & quod Ecclesiarum competit ratione hypothecæ in bonis ejus qui illas persolvere tenetur, sequitur aliud non inferiori loco habendum, *immunitatis scilicet illarum à Collectis*. Ipsa vox immunitatis importat privilegium. Distinguimus autem 1. inter personas & bona Clericorum, 2. inter bona Clericorum *in sensu diviso*, qui sunt Clerici, & *composito*, quatenus sunt Clerici, seu quod idem est, inter bona ipsorum privata, sive sint hereditaria,

F 2

ditaria,

ditaria, five industria acquisita, & Ecclesiastica; Sermo nobis hîc est de bonis Clericorum, & quidem non privatis, sed ecclesiasticis, quorum in centu etiam sunt decimæ. Quod enim bona illorum privata, quæ vel per hereditatem accepere, vel suis sumptibus sibi acquisivere, concernit, illa à tributis non sunt immunia, nisi ex speciali indultu Principis vel ex alio capite illam immunitatem obtinuerint; quod autem bona clericorum ecclesiastica attinet, illis omnes ferè leges immunitatem asserunt. I. *Lex divina*, sic *Num. XVIII. v. 25. ff.* legimus, DEUM tradidisse Sacerdotibus decimas, ut ipsi in ministerio cultûs sacri servirent; de decimis ergo illis, quæ dabantur pro eo, quod altari inservirent, nullum solvebant tributum, quia dabantur in alimenta, Sunt hæc bona nullius personæ propria, ad communem tamen sustentationem ministrorum Ecclesiæ destinata, unde & à tributis exempta. Hinc Joseph secundus à Rege in Ægypto cum totam Ægypti terram tributariam fecisset, Sacerdotum terram excepit, eamque liberam esse voluit. *Genes. XLVII. v. 22.* II. *Jus Civile*, per *l. placet. 5. & l. sancimus 22. C. de SS. Eccles.* quæ immunitas quidem de jure Civ: Veteri non absolute est intelligenda, jure autem recentiori per Frider: II. Imperatorem id privilegium immunitatis à Collectis generaliter est concessum ut sc. à nullâ communitate vel personâ publicâ aut privatâ Ecclesiis collectæ imponerentur. *Auth. item nulla C. de Episc. & Cl. III. jus Canon. c. 4. & 7. X. de immunit: Eccl.* quod hanc immunitatem generalissimis Sanctionibus munivit, adeo ut nullæ personæ

personæ seculares collectas ecclesiis vel personis ecclesiasticis imponere possint. *C. non minus 4. & C. adversus 7. X. de immunit. Eccles. C. Clericus 3. eodem in 6to.* quanquam Clemens V. istam constitutionem Clericis suo modo revocaverit in *Clem. Un. d. t. IV. Universalis orbis Christiani consuetudo*, quæ est instar juris gentium; ita communis etiam habet Jurorum opinio hanc immunitatem Ecclesiæ deberi. vid. *Mev. part. 5. dec. CCXXII.*

§. 2.

Faciunt tamen Ddres etiam hinc discrimen inter bona Ecclesiæ, quæ ab omni vestigalium & tributorum onere à longo tempore extitère immunita atque libera, & inter ea, quæ Ecclesia à privatis accepit, & nunquam à pensionibus imò ne ipsi quidem decimis secularibus aliis pendendis fuerunt libera & immunita: Quod priora attinet, illis sua immunitas omninò sarta rectaque manere debet: Quod autem posteriora concernit, ipsa praxis ubique testatur, talia à pensionibus & ipsis decimis secularibus non esse immunita, quam immunitatem non aliter quam vel per indultum Principis, vel beneficentiam eorum, qui jus habent pensiones vel decimas in modò dictis prædiis Ecclesiæ exigendi, impetrare possunt.

§. 3.

Denique distinguendum est inter onera ordinaria, & extraordinaria in casu necessitatis toti communitati imposita; Quanquam enim Ecclesia à tributis ordinariis extra casum necessitatis sit immunita, in casu tamen necessitatis, v. g. à Collectis bellicis, quæ ad

communem Reip: necessitatem pertinent, ne quidem Ecclesias hodiè videmus exceptas, idque & in Gallia servatur & in Imperio nostro; vid. R. I. de anno 1500. In der Ordnung des Regiments, rubr: daß die Geistlichen allwege. & rubr: Von der Steuer der Stift Clöster. R. I. Spir. de anno 1542. §. und zu diesem Christlichen quod idem repetitum est in R. I. de anno 1544. §. und zu diesem Christlichen vid. Gerh: LL. Theol. de Magistr: Polit: §. 441. Bald: Cal. Consc: L. IV. c. XII. cas. 14. Klock: tract. de Contrib: cap. XII. n. 225. Text: Prax: jud: p. 2. c. 5. n. 32. Stryck. addit ad Brunn: J. E. L. 2. c. 3. ad §. 6. Extra casum autem summae necessitatis publicæ ad hunc usque diem gaudent decimæ Eccles: privilegio immunitatis à collectis; Secus verò dicendum de decimis secularibus, quæ ut aliæ res profanæ ordinariis collectionibus subjacent.

CAPUT XI. DE PRIVILEGIO DECIM: Eccles. ratione Præscriptionis.

§. I.

Privilegium ultimum, quod primo ferè loco pen-
sitari merebatur, illud est, quod decimæ Ecclesia-
sticæ per Canones præscribi nequeant, vel quod
contra

contra illas non valeat præscriptio per *C. Causam 7. X. de præscriptione*: & deducta apud Besold: *p. r. Consil: 20. n. 2. ff.* idque præsertim respectu Laicorum intelligunt: Ecclesiam verò decimas alterius Ecclesiæ intra 40. annos præscribere, per idem jus probatur. *C. De quarta. C. Ad aures. X. de Præscript. Textor. prax. judic. p. 2. c. 5. n. 39.*

§. 2.

Quemadmodum igitur decimarum Ecclesiasticarum alienatio non est absolutè talis, sed limitata, ac in certis casibus concessa, ita quoque se habet illarum non-præscriptio. Cum enim praxi & experienciâ teste ubi que locorum in orbe Christiano Principes, Comites, Nobiles & plures alii privati etiam decimas possideant ac hi ipsi decimarum possessores inter alia etiam titulo præscriptionis possessionem suam tueantur, inde irrefragabiliter sequitur, decimas non absolutè esse impræscriptibiles, aliàs Ecclesia, quæ vi juris Canon: sibi soli jus decimandi vindicat, omnes illas decimas à Laicis repetere posset, id quod contra ipsum jus Canon. est, quippe quod Laicis, qui ante Concilium Lateranense decimas possederunt, possessionem illarum reliquit, per expressi text: *in C. 2. vers. Sanè de Decim: in 6. C. Cum Apostolica. 7. in fine X. De his, quæ sunt à Præl: C. quamvis, & C. prohibemus X. de Decim.* Et licet text: *d. c. 1. prohibemus*, quod ex eodem Concilio scriptum est, insinuare videatur, laicos cum animarum periculo decimas possidere, quas etiam ante illud Concil. obtinuerunt; tamen vel loquitur de obtentis sine legitimo

mo infeudationis jure ; vel de Laicis non exhibentibus
Ecclesiæ debita obsequia & servitia, quæ ratione feudi
exhibere tenentur ; prout optimè exponit Covarr.
*var. Resol. c. 17. n. 5. vers. Et dubio procul. in fine. Mone-
ta Tr. de Decim: c. V. qu. 3. concl. 2. n. 66.*

§. 3

Proinde i. tempora discernenda esse existimo, tem-
pus se. ante Concilium Lateranense, & tempus post il-
lud Concilium. Ante illud Ecclesiam habuisse jus deci-
mandi, nemo facile negaverit. Quo seculo autem & sub
quo Imperatore illud adepta fuerit, non satis liquet. Refe-
runt quidam Scriptores illud ad Constantini Magni : alii ad
Caroli M. alii ad Gregorii IV. Pontificis & Ludovici Pii Im-
peratoris tempora. Quando enim in ortu & primordio
Ecclesiæ, furore hostium ejus adhuc passim grassante, fi-
deles bona sua in commune conferebant, quin & obla-
tiones multæ fiebant, unde & Præcones verbi divini
& pauperes sustentabantur, postmodum quando fu-
rore hostium non nihil remittente, Ecclesia halcyonia
fuit nacta, charitate autem Christianâ refrigercente,
Ministris Ecclesiæ victus necessarius defuit, illis eum in
finem decimas destinatas fuisse tradunt ; Proinde negari
nequit, Ecclesiam ante Concilium Lateranense anno
1179. sub Alex: III. (ut ex Platina, Sabellico, Volater-
rano & aliis tam Doctoribus quam juribus ostendit Co-
vart: *Var. Res. c. 17. n. 5. vers. Et dubio procul. Menoch.
L. 6. præsumt. 86. n. 2.*) celebratum, jus decimandi ha-
buisse ; Verum & multos Laicos ante illud Concilium
decimas possedisse, pariter negari nequit ; & quidem
beneficio

beneficio Ecclesie, veluti per infeudationem ab illa, tum quod fidelem operam Ecclesie præstitissent, tum quod & in posterum præstare deberent, illas possedisse, Canonistæ tradunt, atque hæc decimarum alienatio, quæ redditus Ecclesie diminuti fuere, occasionem præbuit cogendi Concilium præmemoratum, in quo equidem sancitum fuit, ut decimæ Laicis, qui illas ante Concilium acceperant, relinquerentur; Verum ut sequenti tempore nullæ amplius illis conferrentur, æque dispositum fuit. Proinde privilegium de non-præscribendis decimis non valet adversus decimas Laicis concessas ante Concilium Lateranense, modò per tempus immemorabile possessionem probaverint possessores vid. Dominus Stryck *in addit. ad Brunni*: J. Eccl. L. II. c. VI. §. 10. una cum aliis ibidem alleg: Anthoribus.

§. 4.

II. In Constitutione de Pace Religionis anno 1555. in Comitibus Augustanis promulgatâ inter alia sancitum est, ne Statibus, qui post transactionem Passaviensium bona quædam Ecclesiastica extructioni ædium sacrarum vel aliò impenderunt, eam ob causam aliqua lis intentaretur: Verba ita se habent: *Die weil aber etliche Stände/ und derselben Vorfahren/ etliche Stifft/ Clöster/ und andere geistliche Güter eingezogen/ und dieselbe zu Kirchen/ Schulen/ Wälden und andern Sachen angewendet: So sollen auch solche eingezogene Güter/ welche denjenigen/ so dem Reich ohne Mittel unterworfen/ und Reichs Stände seyn/ nicht zugehörig/ und deren Possession die Geislichen zur Zeit des Passau*

G

Passauischen Vertrags/ oder seithero nicht gehabt/
 in diesem Friedstand mit begriffen seyn/ und bey der
 Verordnung/ wie es ein jeder Stand mit obberühre-
 ten und eingezogenen/ und allbereit verwendeten Gü-
 tern gemacht/ gelassen werden/ und dieselben Stän-
 de derenthalb weder in noch außershalb Reichens/ zu
 Erhaltung eines beständigen Friedens nicht bespro-
 chen/ noch angefochten werden. Dershalben besche-
 len und gebietzen wir hiermit/ und in Krafft dieses
 Abschieds der Käyserlichen Majest. Cammer Richter
 und Besizers/ das sie dieser eingezogenen und
 verwandter Güter halben/ keine Citation, Mandat,
 und Process erkennen und decerniren sollen. Sic er-
 gö si post Pacificationem illam alicubi locorum etiam
 decimarum Ecclesiasticarum fuerint alienatarum, contra illam a-
 lienationem privilegium de non praescribendis decimis
 etiam non valebit, quia Dispositiones juris Canon: in
 tantum respiciuntur, in quantum in Constitutionibus
 imperii non aliud sancitum fuerit.

§. 5.

III. Observandum, in ipso jure Canon: non sal-
 tem sed & Civ: constitutum esse, ut si quis vel per tem-
 pus immemoriale sine titulo, vel 40. annorum inter-
 veniente bonâ fide, iustoque titulo aut decimarum pos-
 sessionem, aut immunitatem ab illarum solutione pro-
 baverit, illas praescripisse censeatur. per C. i. de Praescri-
 ptionib. in 6. arg. L. omnes 4. C. de Praescript. XXX. vel
 XL. ann. Auth. Quas actiones C. de S. S. Eccles. vid.
 Dominus Stryck in not. ad Brunn. jus Eccles. LII. C. 6.

§. 15.

§. 15. verb. *prescriptione immemoriali.* Werndl. Tr.
Vom Zehend-Recht. l. 3. c. 7.

§. 6.

Adversus quos igitur procedit hoc Privilegium?
32. Adversus eos, qui vel possessionem decimarum, vel
immunitatem ab illarum solutione per tempus imme-
moriale, aut ad nimium 40. annorum interveniente b. f.
iustoque titulo probare nequeunt.

§. 7.

Dicis. Si omnes Laici juris decimandi sunt inca-
paces, sequitur, quod jus decimarum neque præscri-
ptione, neque alio titulo acquirere possint. Atqui pri-
us est. E. 32. Status Evangelici negabunt antecedens:
Ad quos enim devoluta est suprema jurisdictio Ecclesia-
stica, ad illos etiam devolutum jus decimandi. Canonistæ
autem distinguunt inter jus decimandi *primarium &*
secundarium, spirituale & temporale; Illud fundatum
esse dicunt in titulo spirituali, nempe in Ministerio Ec-
clesiastico, ejusque Laicos esse incapaces. Hoc autem
consistere in percipiendis fructibus decimarum, & oriri
vel ex donatione, vel ex contractu feudali, vel ex præ-
scriptione, vel ex privilegio &c. & hujus juris Laicos
capaces esse asserunt.

§. 8.

Ex his igitur adductis Capitibus privilegia Decimarum Ec-
clesiasticæ earumque prærogativam præ secularibus fati elucescere
arbitror; Proinde in portum me recipio, & cui primitias omnium
laborum meorum debeo, Eidem & decimas gratiarum actionis
pro concessâ mihi gratiâ & ope, omnibusque aliis beneficiis men-
tre devotâ offero, DEO nempe TRINUMI, cui sit laus
& gloria in secula seculorum.

G 2

COROL-

COROLLARIA.

1.

AN Jurisdictio Imperatoris in causis Ecclesiasticis tam quod Romano-Catholicos, quam August. Confessione addictos summo jure fundata sit? in conflictu dabitur.

2.

Landgravii Hassie ad exemplum Electorum gaudent privilegio de non appellando, illimitato, si sententia fuerit lata in Revisorio utriusque Domui communi.

3.

Tutela Electoralis legitima, de qua A. B. C. VII §. 2. disponit, Testamentariam excludere videtur.

4.

A successione feudorum tam legitimati per subsequens matrimonium, quam per Rescriptum Principis in puncto juris non excluduntur.

5.

Testamentum, quod suis caret solennibus, adeo nullum est, ut nec in conscientia heres ab intestato ad illud servandum obligatus sit.

6.

Liberi tamen voluntates Parentum ob defectum solennium salva conscientia impugnare nequeunt.

7. Imo

7.

Impuberes Sponsalia contrahere possunt, modò si alieni juris sint, Parentum, si sui juris, Tutorum auctoritatem adhibeant.

8.

Castratis non est pernittendum Conjugium.

9.

Perversa est Consuetudo, quæ judici suadet, rationes decidendi partibus communicare.

10.

Ex pluribus Chirographis, si unum reddiderit creditor, debitum remississe non intelligitur.

11.

Et si proclamatio una pro tribus sufficiat, copulatio tamen Sacerdotalis per Octiduum ad minimum differenda.

12.

Clericus Clericum non decimat.

Dum Decimas tractas, Decimæ mox,
jure, sequentur,
Fructibus ex Juris, quas Themis ipsa
dabit.

*Præ Nobili Dn. SCHENCKIO, Auditori
suo hætenus indefesso, nunc jurium
Candidato dignissimo, de conferendis
Honoribus cum appreciatione omnigena
felicitatis ex animo gratulatur*

BERNH. LUDOV. MOLLENBECIUS D.

G 3

Ex

EX decimis fructus hyberno tempore quaris,
 Virtute & Studio præmia digna tuo,
 Est Schola cultus ager, speratam mox tibi messem,
 Palladis in castris, conferet Alma Themis.

*Hicce Nobilissimo & Eruditissimo Dno.
 SCHENCK, Amico & Fautori suo
 honoratissimo, de honoribus max ex
 merito conferendis, cum voto omni-
 gena prosperitatis gratulatur*

SIMON NICOLAUS ORTHIUS,
 J.U.D. & Conf. Hass, Darmst.

DAt fundus decimas, doctrinæ præmia Pallas,
 Quæ mox pro merito conferet, Alma, TIBI.
*Nobiliss: & Doct:iss. Dno Candidato
 cum voto omnigenæ prosperitatis
 adscribebat*

MELCH: DETHM: GROLMAN Dr.
 Conf: Hass: Darmst: & Prof: Jur: Ord:

Non decimæ, ex Decimis, quas hic proponis,
 honorum,
 Sed cumulata Tibi messis AMICE cadit.
 Hoc statuit PINDUS præcium virtutibus æquum:
 Annuat innumera prosperitate DEUS.

Faustæ acclamationis ergo deproper.
 IO. MELCHIOR VERDRIËS, D. & PP.O.

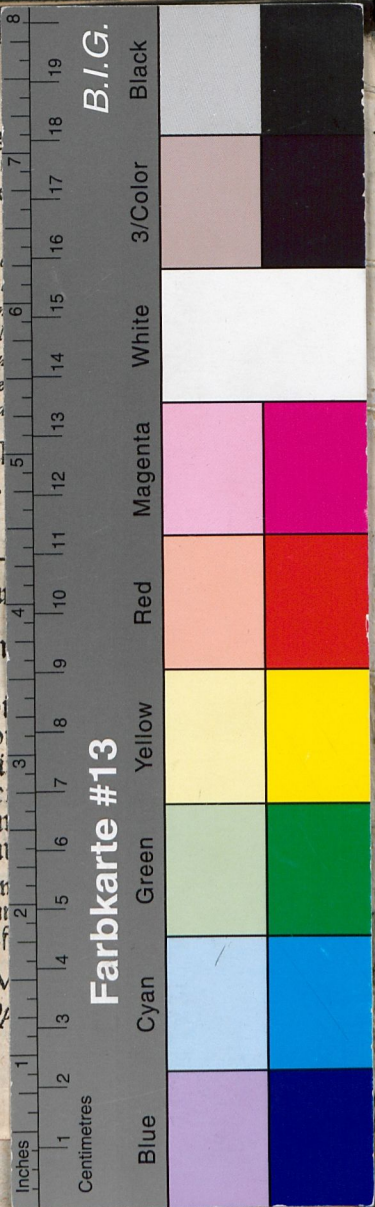
Größen, Diss., 17M-12

ULB Halle
005 356 92X

3

Q. D. B. V. 395
DISSERTATIO INAUGURALIS
JURIDICA 1712, 4. 20
DE

PRIVILEGIIS DECIMARUM ECCLESIASTICARUM,

QUAM
SUB MODERAMINE SUMMI NOMOTHETÆ
IN ALMA LUDOVICIANA
EX DECRETO ET AUTORITATE
MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS
PRO LICENTIA
SUMMOS IN UTROQUE JURE
HONORES ET PRIVILEGIA

RITE CONSEQUENDI,
IN AUDITORIO SOLENNI
PUBLICÆ EXCELL. ACADEMIÆ PROCERUM
VENTILATIONI SUBMITTIT.

JOH. JEREMIAS SCHENCK.

GIESSA - HASSIJS
Ad d. XXII. Decemb. A. R. S. clc lccxii.

GIESSÆ, Typis VIDUÆ B. JOH. REINH. VULPII, Acad. Typ.

